

УДК 658

Михалевич С.Г., к.е.н.

Ковельський промислово-економічний коледж
Луцького національного технічного університету

НЕОБХІДНІСТЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ І ГРАМОНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті розкрито основні підходи до гармонізації та стандартизації обліку. Досліджено роль, значення та головні завдання уніфікації та гармонізації обліку та звітності.

Ключові слова: уніфікація, стандартизація, гармонізація, фінансовий облік, звітність.

Myhalevych S.

NEED STANDARDIZATION AND HRAMONIZATSIYI ACCOUNTING AND REPORTING BY CURRENT ECONOMIC CONDITIONS

In the article the main approaches to the harmonization and standardization of accounting. The basic task of transformation of accounting to a market economy and international accounting standards. The essence and objectives of harmonization. Defined the nature and components of the program of reforming the accounting system using the International Financial Reporting Standards and approved a package of legal acts on accounting. Established that despite the expansion of integration processes in the world economy, acquires considerable popularity standardization of accounting. Investigated the views of scientists to establish the nature of standardization of accounting and its main tasks. Established that standardization enables globalized accounting policies, principles and the accounting and reporting. Determined urgency the question of whether the whole building registered in Ukraine by a single scheme. According to scientists revealed that improve accounting is to align the financial reporting of small businesses and ordinary in the part concerning the definition of financial results as a whole and results of operations in particular. Determined that accountants are increasingly inclined to the idea of tougher regulatory system accounting procedures, because it achieved adequate comparability of operating businesses not only dynamic, but also between enterprises of different economic sectors and different countries. Investigated scheme determining financial performance in the workplace. The role, importance and main task of unification and harmonization of accounting and reporting.

Keywords: unification, standardization and harmonization, financial accounting, reporting.

Михалевич С.И.

НЕОБХОДИМОСТЬ СТАНДАРТИЗАЦИИ И ГАРМОНИЗАЦИИ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ХАЗЯЙСТВОВАНИЯ

В статье раскрыты основные подходы к гармонизации и стандартизации учета. Исследовано роль, значение и главные задания унификации и гармонизации учета и отчетности.

Ключевые слова: унификация, стандартизация, гармонизация, финансовый учет, отчетность.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Трансформація економіко-правового середовища, курс на ринкові перетворення в Україні супроводжуються реформуванням бухгалтерського обліку. Здійснення заходів з реформування потребує перегляду засад регулювання бухгалтерського обліку.

Головним завданням трансформації бухгалтерського обліку було приведення національної системи бухгалтерського обліку і звітності у відповідність з реаліями ринкової економіки та міжнародними стандартами звітності. А тому суттєвим є дослідження питань подальшої стандартизації та уніфікації обліку і звітності в умовах ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Про необхідність уніфікації, гармонізації і стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності зазначають ряд інших вчених. Зокрема досліджувану категорію вивчали такі вчені як Бутинець Ф.Ф. [2, с.429-430], Голов С.Ф. [3, с.113], Моссаковський В. [4, с.21], Швець В. Г. [1, с.332] та ряд інших вчених.

Цілі статті. Метою є дослідження проблемних питань уніфікації та стандартизації для гармонізації обліку і звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових досліджень. Відповідно до Закону та на виконання Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності затверджено пакет нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку, який складає його регламент і включає:

- 1) 31 положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
- 2) форми фінансової звітності;
- 3) примітки з додатками до річної фінансової звітності;
- 4) План рахунків і спрощений План рахунків бухгалтерського обліку з Інструкцією про їх застосування;
- 5) реєстри бухгалтерського обліку і Методичні рекомендації по їх застосуванню;
- 6) Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, біологічних активів і запасів, з формування облікової політики і застосування суттєвості;
- 7) Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку;
- 8) Закон «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;
- 9) Порядок подання фінансової звітності.

Розробляючи систему національних рахунків Комітет статистики закладає основи майбутнього плану рахунків бухгалтерського обліку.

На сучасному етапі міжнародної інтеграції у сфері економіки посилилась увага до проблеми уніфікації бухгалтерського обліку. На даний час є два основні підходи до вирішення цієї проблеми: гармонізація і стандартизація.

Швець В.Г. зазначає, що гармонізація передбачає певну відповідальність та злагоженість, дотримання принципів ведення бухгалтерського обліку і статистики, складання звітності групою країн та їх об'єднанням, наприклад країнами ЄС, СНД [1, с.332].

Головне завдання гармонізації полягає в тому, щоб моделі організації обліку і системи стандартів однієї країни суттєво не відрізнялись від аналогічних стандартів в інших країнах – членах співтовариства, тобто знаходились в гармонії один з одним.

Вкрай необхідно, щоб всі компанії незалежно від національної приналежності однаково формували та розкривали:

- поточний фінансовий стан (баланс);
- фінансові результати (звіт про прибутки та витрати);
- динаміку фінансового стану (Звіт про рух капіталу і грошових коштів).

Зважаючи на розширення інтеграційних процесів у розвитку світового господарства, значної популярності набуває

стандартизація бухгалтерського обліку.

Стандартизація дає змогу глобалізувати облікову політику, принципи і систему бухгалтерського обліку і звітності. Під підходом стандартизації обліку розуміють те, що має існувати уніфікований набір стандартів для будь-якої облікової ситуації в будь-якій країні, а тому відпадає потреба в розробці національних стандартів.

Швець В.Г. зазначає, що стандартизація обліку і статистики передбачає встановлення єдиних норм і вимог щодо бухгалтерського обліку і статистики, застосування уніфікованого набору стандартів, що регулюють облікову подію та її відображення у звітності [1, с.333].

Про необхідність уніфікації, гармонізації і стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності зазначають ряд інших вчених.

Зокрема Бутинець Ф.Ф. один із висновків своєї монографії сформував так: «...порівнянність, зіставність, аналітичність, якість і універсальність – набуття цих характеристик інформацією, яка отримується на виході з системи бухгалтерського обліку, тобто ведення його за єдиними стандартами в межах країни» [2, с.429-430].

Голов С.Ф. вважає, що доцільно, враховуючи досвід ЄС, зберегти лише загальну структуру фінансових звітів та мінімальні вимоги до розкриття інформації [3, с.113]. Вчений зазначає, що слід також відмовитись від жорсткої регламентації бухгалтерського обліку, передусім системи обліку витрат. Підприємство має право вибору базової системи калькулювання, зокрема щодо застосування в поточному обліку калькулювання змінних витрат (директ-костінгу).

Моссаковський В. вбачає удосконалення бухгалтерського обліку в узгодженні фінансової звітності малих і звичайних підприємств у частині, яка стосується визначення фінансового результату в цілому і результатів операційної діяльності зокрема [4, с.21].

На малих підприємствах застосовується схема визначення фінансових результатів, виходячи з характеру витрат, а саме як різниця між доходом (виручкою) від реалізації продукції, робіт, послуг і витратами підприємства (за елементами), зміною залишків

виробничих запасів на початок і кінець звітного періоду.

Метод «затрати-випуск» використовують у ряді зарубіжних країн, зокрема у Франції. Особливістю цієї системи за рубежом може бути те, що в деяких країнах не враховується зміна залишків.

У звичайних підприємствах схема визначення фінансових результатів зовсім інша. Вона передбачає групування витрат підприємства за їх функціями, а саме: порівнюється виручка від реалізації з виробничою собівартістю товарної продукції, до якої додаються адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати і доходи.

Схема визначення фінансових результатів операційної діяльності підприємств (передбачена у звіті про фінансові результати) ґрунтується на зіставленні доходів з витратами, які розраховуються як різниця між доходом, виробничою собівартістю реалізованої продукції, нерозподілених загально виробничих витрат, адміністративних витрат і витрат на збут.

Порівняння цих двох схем визначення фінансових результатів операційної діяльності свідчить про те, що:

- 1) по-перше, важко порівнювати результати діяльності звичайних і малих підприємств;
- 2) по-друге, складно визначити результати діяльності галузей народного господарства тощо;
- 3) по-третє, використання методики визначення фінансового результату звичайних підприємств передбачає уособлене існування податкового обліку, де застосовується схема визначення прибутку, характерна для малих підприємств.

Тому виникає питання про доцільність побудови всього обліку в Україні за єдиною схемою. При цьому доцільно, на думку вчених, краще застосовувати методика обліку вирахування результату операційної діяльності, яка застосовується на малих підприємства, оскільки вона, з однієї сторони, відповідає Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (МСБО), а з іншої – узгоджується з податковим обліком, адже валові витрати це по-суті витрати за елементами [5, с.9].

Це значно полегшить роботу бухгалтерії в плані веденні обліку результатів операційної діяльності, дасть змогу підвищити достовірність даних та спростити ведення рахунків 17 1 54.

Важливим моментом залишається порівнянність показників

операційної діяльності підприємств між собою.

Істотною особливістю облікової системи України є те, що всі підприємства подають звітність органам статистики, які після обробки інформації визначають результати діяльності підприємств України, що сприяє створенню належного інформаційного забезпечення управління народним господарством в цілому.

Однак згідно із Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємству надано право самостійно встановлювати внутрішню облікову політику, наприклад застосовувати різну методику оцінки запасів, обчислення собівартості продукції тощо.

Такий підхід дає змогу використовувати ту саму методику формування звітної інформації, що передбачена в МСБО. Проте міжнародні стандарти узагальнюють досвід країн світу і тому в них подано загальний перелік дозволених прийомів (оцінки тощо), кожна країна застосовує окремі з них, що сприяє зі ставності результатів діяльності підприємств країни.

Слід зазначити, що такий різнобій у методиці ведення обліку в окремих підприємствах вже засуджується в багатьох країнах. Бухгалтери дедалі більше схиляються до думки про необхідність більш жорсткої системи регулювання облікових процедур, оскільки при цьому досягається належна порівнянність операційної діяльності підприємств не тільки в динаміці, а й між підприємствами різних галузей народного господарства та різних країн.

За сучасних умов теоретичні положення побудови звітності підприємств України потребують уточнення і пристосування до умов України, бо у розвинених країнах до фінансової звітності підхід зовсім інший.

Так, у п. 38 МСБО 1 передбачено, що слід розкривати порівняльну інформацію щодо попереднього періоду і всієї числової інформації, яка міститься у фінансовій звітності. Тому звітна інформація має характеризувати діяльність окремого підприємства в динаміці й подаватися інвесторам для прийняття ними рішень про подальші відносини з підприємством щодо вкладення коштів.

Висновки. Гармонізація та стандартизація обліку забезпечать порівнянність та зіставлення показників фінансової звітності, яка

необхідна користувачам для аналізу господарської діяльності різних організацій або різних країн світу.

1. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку / Швець В.Г. – К. : Знання, 2004. – 447.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: монографія / Ф.Ф. Бутинець. – Ч.2. – Житомир, 2003.
3. Голов С.Ф. Концепція подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні // 36. «Фінанси, облік і аудит». – Спецвипуск. – К., 2006.
4. Моссаковський В. Концепція обліку в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. / Моссаковський В., Кононенко Т. – 2004. - № 11. – с.8-13.
5. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія і методологія, перспективи розвитку: [монографія] / Малюга Н.М. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.